

MladiCe

Podrška mladima sa rakom

PROBLEMI SA OČIMA

Lečenje raka kod dece ponekad zahteva upotrebu lekova ili zračenja koji mogu uticati na oči. Pošto vid može imati značajan uticaj na svakodnevni život, važno je za preživjele koji su primili ove tretmane da redovno kontrolišu oči.

Oči pretvaraju svetlost u impulse koji se prenose u mozak, gde se percipiraju slike. Oči se nalaze u predelu lobanje poznatom kao orbita ili očna duplja. Tanak sloj tkiva zvan konjunktiva pokriva i štiti oko i kapke. Suze se proizvode u suznoj žlezdi, koja se nalazi u spoljašnjem uglu očne duplje, iznad očne jabučice. Suze teku preko oka, obezbeđujući podmazivanje, i odvede se u sićušni kanal u unutrašnjem uglu oka, koji se naziva suzni kanal.

Svetlost ulazi u oko kroz čist sloj tkiva poznat kao rožnjača. Rožnjača se savija i fokusira svetlost, i šalje je kroz otvor oka poznat kao zenica. Zenica kontroliše koliko svetlosti ulazi u oko. Iza zenice je očno sočivo, koje fokusira svetlost na mrežnjaču, membranu duž zadnjeg zida oka. Nervne ćelije u mrežnjači menjaju svetlost u električne impulse i šalju ih kroz optički nerv do mozga, gde se slika percipira.

PROBLEMI SA OČIMA NAKON TRETMANA

- Katarakta: zamućenje očnog sočiva. Kada se to dogodi, svetlost ne može lako da prođe kroz sočivo. Uobičajeni simptomi katarakte uključuju bezbolno zamućenje vida, osetljivost na svetlost i odsjaj, dvostruki vid na jednom oku, loš noćni vid, bledenje ili žutanje boja i potrebu za čestim promenama naočara ili recepta za kontaktna sočiva.
- Keratokonjunktivitis sicca: Zapaljenje rožnjače (čista, spoljašnja površina oka) i konjunktive (membrana koja pokriva oko i kapke) zbog suvoće. Ovo se dešava kada zračenje ili bolest transplantata protiv domaćina smanji količinu suza koje proizvodi suzna žlezda. Simptomi uključuju bol na površini oka i osetljivost na svetlost.
- Drugi problemi sa očima: Sledeći problemi sa očima su manje uobičajeni i obično se vide samo kod preživelih koji su imali tretmane zračenjem usmerenim na oko ili orbitu:
- Orbitalna hipoplazija: Nerazvijenost oka i okolnih tkiva, uzrokovana zračenjem oka ili područja oko oka. Ovo može dovesti do malog oka i orbite (orbitalna hipoplazija).
- Atrofija suznog kanala: Smanjenje suznog kanala, koji odvodi suze iz oka. Atrofija suznih kanala može dovesti do problema sa povećanim suzenjem.
- Kseroftalmija: Ožiljci suznih (suznih) žlezda nakon zračenja oka ili orbite. Ovo može dovesti do suvih očiju (kseroftalmija).
- Keratitis: Upala rožnjače (čista, spoljašnja površina oka). Ovo može izazvati bol na površini oka i osetljivost na svetlost.
- Teleangiektazije: proširenje krvnih sudova u belom delu oka. Oni obično ne izazivaju nikakve simptome, ali ponekad smetaju zbog svog izgleda.
- Retinopatija: Oštećenje mrežnjače (zadnja površina oka gde se vizuelne informacije prenose od oka do mozga). Bezbolni gubitak vida je glavni simptom retinopatije.
- Neuropatija optičkog hijazma: Oštećenje nerava koji šalju vizuelne informacije od oka do mozga. Ovo može dovesti do gubitka vida.
- Enofthalmus: Potopljena očna jabučica unutar orbite.

SIMPTOMI PROBLEMA SA OČIMA

Preživeli treba da traže hitnu medicinsku procenu za bilo koji od sledećih simptoma. U nekim slučajevima može biti potrebno upućivanje na oftalmologa:

- Zamagljen vid
- Dupli vid
- Slepe tačke
- Osetljivost na svetlost
- Loš noćni vid
- Uporna iritacija površine oka ili kapaka
- Preterano suzenje/suzenje očiju
- Bol unutar oka
- Suve oči

KOJE TERAPIJE RAKA POVEĆAVAJU RIZIK OD RAZVOJA OVIH OČNIH KOMPLIKACIJA?

Određeni lekovi povećavaju rizik od katarakte, ali obično ne povećavaju rizik od razvoja drugih očnih komplikacija. Ovi uključuju:

- Busulfan
- Kortikosteroidi, kao što su prednizon i deksametazon

Radioterapija u sledećim oblastima je odgovorna za većinu problema sa očima vezanih za lečenje:

- Oko/oči
- Orbite
- Mozak (kranijalni) ili mozak i kičma (kraniospinalni)
- Totalno zračenje tela (TBI)
- Doze zračenja manje od 30 Gi (3000 cGi/rad) povećavaju rizik od katarakte, ali obično ne povećavaju rizik od razvoja drugih očnih komplikacija.

Rizik od katarakte uzrokovane zračenjem povećava se sa:

- Doza zračenja od 2 Gi (200 cGi/rad) ili veća tokom jednog tretmana (frakcija)
- Ukupna doza zračenja od 10 Gi (1000 cGi/rad) ili veća
- TBI dat kao pojedinačna doza (nefrakcionisani TBI)
- Protok vremena (što je preživeli duže bez terapije)
- Rizik od drugih dugoročnih komplikacija koje utiču na oko obično je povezan sa dozom zračenja od 30 Gi (3000 cGi/rad) ili više za oko ili orbitu.

•

Drugi faktori koji mogu povećati rizik od razvoja određenih problema sa očima uključuju:

- Hronična bolest transplantata protiv domaćina nakon alogene (od donatora koji nije pacijent) transplantacije koštane srži ili matičnih ćelija (povećan rizik za keratokonjunktivitis sicca)
- Dijabetes melitus (povećan rizik od retinopatije i neuropatije optičkog hijazma)
- Visok krvni pritisak (povećan rizik od neuropatije optičkog hijazma)
- Često izlaganje sunčevoj svetlosti (povećan rizik od katarakte)

LEČENJE OČNIH PROBLEMA

Katarakta: Nije potrebno lečenje svim kataraktama. U mnogim slučajevima, oftalmolog može pažljivo pratiti vid tokom mnogo godina i preporučiti lečenje ako i kada to postane neophodno. Jedini način lečenja katarakte je hirurško uklanjanje sočiva i zamena veštačkim sočivom. Danas je operacija katarakte niskorizična procedura koja se izvodi ambulantno i dobro funkcioniše u obnavljanju vida.

Orbitalna hipoplazija: Obično nije potrebno lečenje. U teškim slučajevima može biti moguće obnavljanje kostiju oko oka.

Atrofija suznog kanala: Hirurška procedura za proširenje sistema za drenažu suza može se izvesti ako je teško kidanje značajan problem.

Kseroftalmija: Lečenje suvog oka uključuje čestu upotrebu veštačkih suza (kapi za oči) ili masti za vlaženje površine oka. U teškim slučajevima, sistem za drenažu suza može biti blokiran operacijom kako bi se smanjila drenaža suza iz oka.

Keratitis i keratokonjunktivitis sicca: Preporučuje se česta upotreba veštačkih suza (kapi za oči) ili masti za vlaženje površine oka. Krpanje zahvaćenog oka tokom spavanja takođe može podstaći zarastanje. Keratitis izazvan infekcijom leči se antibiotskim kapima za oči ili masti. Retko je neophodna hirurška zamena (transplantacija) rožnjače.

Teleangiektazije: Nije potrebno lečenje.

Retinopatija: Retinopatija može zahtevati laserski ili fotokoagulacijski (toplotni) tretman mrežnjače. Retko je operacija uklanjanja oka neophodna u teškim slučajevima.

Neuropatija optičkog hijazme: nije dostupan tretman.

Enoftalmus: Plastična hirurgija se može uraditi da bi se izgradila orbita.

UPRAVLJANJE OŠTEĆENIM VIDOM

Ako se otkrije oštećenje vida, važno je poštovati preporuke oftalmologa u vezi sa lečenjem. Ako se vid ne može popraviti, u većini zajednica su dostupne usluge za pomoć osobama sa oštećenjem vida.

Priredio tim Čika Boce & MladiCe

Izvor: Late Effects of Treatment (childrensoncologygroup.org)

MladiCe

Podrška mladima sa rakom